

සැලලිහිණි සංදේශයේ අලංකාර පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

ආචාර්ය පූජ්‍ය පදියකලාවේ අමරවංශ හිමි

කථිකාචාර්ය

සිංහල අධ්‍යයන අංශය

ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධ හා පාලි විශ්වවිද්‍යාලය

padiyathalaweamarawansa933@gmail.com

Abstract

The Sinhalese sandesha literary tradition first emerged during the Gampalola period. In this period, two Sandeshas called Thisara Sandeshaya and Mayura Sandeshaya were created. During the Kotte period, The development of this new literary tradition. Can be observed the sixth king Parakramabahu, who ruled the state during this period, provided the patronage of the state to develop literature and art. As a result, Paravi Sandeshaya, Gira Sandeshaya, Kokila Sandeshaya, Hansa Sandeshaya and Salalihini Sandeshaya were imposed. This literary tradition has unique characteristics. Such as having a famous man or woman as the leader, having a message bearer, praising the ability and image of the message bearer, praising the path, praising the king, delivering the message, blessing the messenger etc it. The purpose of the research was to study the Embellishments of the Salalihini sandeshaya, which includes these features. The significance of this research is to study the use of embellishments in the literary tradition of the message in the form of four words, and the poetic ability to compose poems using embellishments. The limitation of the research was on the Salalihini Sandeshaya. The author uses thirteen embellishments in Slalalihini Sandesaya. Among them, metaphorical embellishment, natural embellishment, Most prominent. It was possible to discover that ten more Embellishments ones been used literary.

Keywords: Salalihini, The message, Embellishment, Concepts, The power of poetry

1. හැඳින්වීම

සැලලිහිණි සංදේශය සිංහල සංදේශවලියේ විශිෂ්ට කෘතියකි. මේ කෘතියේ අලංකාර භාවිතය අධ්‍යයනයට පෙර කෘතිය සංක්ෂේපයෙන් හඳුනාගැනීම වැදගත්ය. ‘සැලලිහිණි’ යනු ග්‍රන්ථ නාමයයි. මෙහි ‘සැලලිහිණි’ යනු පක්ෂියෙකි. කැලයේ මෙන්ම ගෘහ උද්‍යානවල වාසය කරන අලංකාර කුරුල්ලෙකි. ශාරිකා පක්ෂි නමින්ද හඳුන්වයි. හිස පිටුපසින් කහ පාටක් දැකිය හැකි සතෙකි (විජයකුංග, 2017:1773). ගම්වල අදටත් දැකිය හැකි වදවියාමේ තර්ජනයට ලක්වී ඇති පක්ෂියකු ලෙසද හඳුන්වාදිය හැකිය. ප්‍රමාණයෙන් සෙ.මී. 23ක් පමණ වේ. තද කළුවන් දුඹුරු වල්ගයක් සහිතය. හොට, කකුල් හා ඇස් වටා කහපාටය. හිස දෙපස කළු පාටට හුරුය. පියාසර කරන විට සුදු පැල්මක් දක්නට ලැබේ. යුවල ලෙසින් හෝ කුඩා කණ්ඩායම් වශයෙන් ඇවිදීමින් ආහාර සොයායාම ස්වභාවයයි. හුරතල් සතෙකු ලෙස ඇති කළ හැකිය. ඇතැම් සැලලිහිණියන් මිනිස් වදන්, ගීත හොඳින් කියයි. අභිජනන සමය උදා වන්නේ මාර්තු මාසයේ සිට සැප්තැම්බර් දක්වායි. ගසක බෙනයක් කුඩුව වශයෙන් යොදාගනියි. වෙනත් කුරුල්ලන් මෙන් කෙඳි වර්ග භාවිතකරමින් කුඩුව තනා ගනියි. සැලලිහිණි පක්ෂියාගේ ස්වභාවය මෙයයි. තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල තෙරුන් තමන්ගේ අරමුණ ඉටුකරගන්නට යොදා ගන්නේ මේ අලංකාර පක්ෂියාය. අරමුණවී ඇත්තේ හයවැනි පරාක්‍රමබාහු රජතුමාගේ දියණියකු වූ ලෝකනාථා හෙවත් උලකුඩය දේවියට පුත්රුවනක් දෙන ලෙස කැලණියේ විභීෂණ දෙවියන්ට ආරාධනා කිරීමයි. සංදේශයේ 105 වැනි පද්‍යයේදී එය සඳහන් කරයි.

එසෙයින් දැසමන් මහනෙල් කුසුම් ගෙන
 පුදමින් එසුරවර සිරි සරණ වදිමින
 බුහුමන් කරන රජ දූ සඳුට මෙ කියන
 දුනපින් සමග යස සිරි වඩි පුත් රුවන (සේනානායක, 2018:220)

සැලලිහිණි සංදේශයේ රචකයාත්, එකල රාජ්‍ය හෙබවූ රජතුමාත්, කෘතිය රචනාවූ වර්ෂයත්, සංදේශයේ නිමිත්ත සාර්ථකවුණු බවත් කර්තෘ නිර්දේශයෙන් ඉදිරිපත්කර තිබේ. ඒ අනුව 109 වැනි පද්‍යයේදී හයවන පරාක්‍රමබාහු රජතුමා රාජ්‍යත්වයට පැමිණ තිස්පස්වන වර්ෂයේ නවම් මාසයේ කවියාගේ ඉල්ලීම පරිදි රාම කුමාරයාගේ සහෝදරයා වූ විභීෂණ විසින් සංදේශයට ප්‍රතිචාර වශයෙන් ලෝකනාථා බිසවට දරු ගැබක් දුන් බව සඳහන් වේ.

පැරකුම් රජුට පන්තිස්වනු නවම් මස
 මනරම් කර බඳුතු මෙහෙසුන් නො වී ලස
 අයදුම් ලෙසට සිදු කර කිවිඳු අදහස
 දෙවරම් මිතුරු දුන් ගබ බිසවට සකස (සේනානායක, 2018:224)

එකසිය දහවන පද්‍යයෙන් දක්වන්නේ විභීෂණ දෙවියන් විසින් ලෝකනාථා කුමරියට දුන් දරුගැබ වර්ධනයවී පුත් කුමරකු ලෙස මෙලොව එළිය දුටු වර්ෂය, මාසය හා නැකක පිළිබඳවයි. ඒ අනුව මේ පින්වත්ත කුමාරයා හයවන පරාක්‍රමබාහු රජතුමාගේ රාජ්‍යත්වයෙන් තිස්හයවන වර්ෂයේ පෙබරවාරි මාසයේ පුරපක්ෂයේ අස්ලිස නැකතෙන් වන්දුයා අහසේ දීප්තිමත්ව පෙනෙන කල්හි ශරීර ශෝභාවෙන් යුක්තව උපන් බව දක්වයි.

සහස් වනු නවම පුර අස්ලිය නකත
 පහස් ලැබ සුපුන් සඳ නුබතුරැ පැනෙන
 සහස් කර කුලට වැඩ වන ලෙස සතත

වෙසෙස් රජ කුමරු විලසින් දැකුම් පත (සේනානායක, 2018:224)

සැලලිහිණි සංදේශයේ කතුවරයා තොටගමුවේ රාහුල හිමි යැයි නමින් සංදේශයේ කිසි තැනක දක්නට නැත. තොටගමුවේ රාහුල තෙරුන් විසින් රචනා කරන ලද කාව්‍යශේඛර මහාකාව්‍ය, පරවි සංදේශය, පංචිකාප්‍රදීපය වැනි කෘතීන්, විජයබා පරිවේණාධිපති තනතුර හෙබවීමත් සාධක වශයෙන් තබාගනිමින් කර්තෘත්වය මේ හිමියන්ගේ බව තහවුරු කරගෙන තිබේ. එකසිය එකොළොස්වන පද්‍යයේ 'රජතුරු විජයබා පිරුවන් හිමි' යනුවෙන් සඳහනක් දක්නට ඇත. තොටගමු විහාරයේ වැඩ විසූ, හයවැනි පරාක්‍රමබාහු රජතුමාට උපදේශකයකු වූ, තොටගමුව විහාරයේ පවත්වාගෙන ගිය පිරිවනේ අධිපතියාවූ එකම තෙරුන් වහන්සේ තොටගමුවේ රාහුල තෙරුන්ය. එබැවින් සැලලිහිණි සංදේශයේ කතුවරයා නිශ්චිතවම මේ හිමියන්ගේ බව තහවුරු කරගෙන තිබේ.

කඳවුරු කුල මැදුරු මිණි පහනෙව් සුසැදි
 නැණගුරු සබස සමය ද දැනුමෙහි වොරැදි
 රජතුරු විජයබා පිරුවන් හිමි පැහැදි

මෙ මියුරු පදැති සැලලිහිණිය අස්න යෙදි (සේනානායක, 2018:224)

සැලලිහිණි සංදේශයේ සමස්ත පද්‍ය සංඛ්‍යාව එකසිය එකොළහකි. එහෙත් සංදේශය පැවසීමට යොදාගෙන ඇත්තේ පද්‍ය එකසිය අටක් පමණි. එබැවින් ඇතැමෙක් කර්තෘ නිර්දේශය පසු කලක එකතු වූයේ යැයි සලකා පද්‍ය එකසිය අටක් යනුවෙනුත්, සමහරෙක් එම මතය ප්‍රතික්ෂේපකර සමස්ත පද්‍ය ප්‍රමාණය ගණනය කරමින් පද්‍ය එකසිය එකොළහකින් යුක්ත බවත් පවසති. සැලලිහිණි සංදේශය අධ්‍යයනය කිරීමෙන් කෝට්ටේ යුගයේ රාජ්‍ය තොරතුරු විශාල ප්‍රමාණයක් මතුකරගත හැකිය. විශේෂයෙන්ම කතුවරයා හයවැනි පරාක්‍රමබාහු රජතුමාටත්, දරුවන්ටත් දැක්වූ ප්‍රිය බව හා සෙනෙහස, රාජ්‍යත්වයේ වර්ෂ, උලකුඩය දේවියගේ හා රජපවුලේ සාමාජිකයන්ගේ උතුම් බෞද්ධ ගුණාංග හා රූප සෞන්දර්ය, එකල සමාජයේ දේව ඇදහිල්ලට විශේෂයෙන්ම විහිෂණට හා උපුල්වන් දෙවියන්ට කිබුණු ගෞරවය හා විශ්වාසය, උලකුඩය දේවිය ද්‍රවිඩ තරුණයකු සමඟ විවාහවී සිටි බව, රටේ පැවැති සුන්දරත්වය, රාජ්‍යය යහපත්ව පැවැති බව, කැලණි විහාරයේ තොරතුරු, කතුවරයාගේ උතුම් ගුණාංග, ජයවර්ධනපුර කෝට්ටේ රාජධානියේ ගොඩනැගිලි හා ජනතාව පිළිබඳ තොරතුරු, එකල පුද්ගලයන් භාවිත කළ නම් (උදාහරණ-රත්නාවලි, නන්තනුර්තුනායා, පැරකුම්), විහිෂණ දෙවියන්ගේ රූප ශෝභාව, දේවලයේ පුද පූජාව පැවැත්වුණු ආකාරය, කැලණි ගඟ පිළිබඳ තොරතුරු, ආගමික සංකල්ප, සමුද්‍රසෝෂ විරිතේ සුභාවිතය, කාව්‍ය අලංකාර භාවිතය, කතුවරයාගේ භාෂා හැකියාව හා ප්‍රතිභා ශක්තිය, සුබ නිමිති, සමනොළ කන්ද වන්දනා කිරීමට ජනතාව ගිය බව යනාදී කරුණු විශාල ප්‍රමාණයක් මේ සංදේශයෙන් මතුකරගත හැකිය. සාහිත්‍ය නිර්මාණයක් වශයෙනුත්, ඓතිහාසික, සාමාජික, සංස්කෘතික හා දේශපාලනික තොරතුරු අනාවරණය කරන සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයක් වශයෙනුත් වැදගත් වන කෘතියකි. මෙවැනි අගයකින් යුක්ත සිංහල සංදේශාවලියේ ඉතා ඉහළින්ම බැබළෙන සැලලිහිණි සංදේශයේ භාවිත අලංකාර කවරේ දැයි අධ්‍යයනය කිරීම මේ පර්යේෂණයෙන් සිදු කෙරේ.

පර්යේෂණයේදී ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය යටතේ සැලලිහිණි සංදේශයේ විවිධ සංස්කරණ උපනිග්‍රය විය. අලංකාර ශාස්ත්‍රය හා සැලලිහිණි සංදේශය සම්බන්ධයෙන් රචිත වෙනස් විමර්ශන කෘති, සඟරා යනාදිය ද්විතීයික මූලාශ්‍රය

ලෙසත් පර්යේෂණයට පදනම් කරගෙන තිබේ. දැන් විශ්ලේෂණය සඳහා යොදාගෙන ඇත්තේ සංකල්ප විශ්ලේෂණ ක්‍රමවේදයයි.

2. සාකච්ඡාව

ලෝකයේ පවත්නා වස්තූන්ගේ ස්වරූපය විවිධය. එම විවිධත්වය ප්‍රත්‍යක්ෂව පෙනෙන සේ විග්‍රහකිරීම ස්වභාවෝක්ති අලංකාරයේ ස්වභාවයයි (සිරිපාල, 2020: 74). සියබස්ලකරයේදී මෙය වත්කියමන් නමින් හඳුන්වා ඇත. මෙයින් සිදුවන්නේ පරිසරය හෝ වස්තුව හෝ තත්ත්වය හෝ ඒ ආකාරයෙන්ම වික්‍රණය කිරීමයි. වස්තුවක පවතින ස්වභාවය වර්ණනාත්මකව, වමන්කාර ජනකව, අතිශයෝක්තියෙන් හා වාර්තාකථනයෙන් තොරව දැක්වීමද මේ අලංකාරයේ තවත් විශේෂ ලක්ෂණ කිහිපයකි. නිර්මාණයෙන් සහායදා කුළ ආනන්දයක් ඇති කිරීමේ ශක්තියක් මේ අලංකාරය සතුය. දැන් සැලලිහිණි කතුවරයා ස්වභාවෝක්ති අලංකාරය යොදා ගත් අයුරු විමසා බලමු. කතුවරයා සැලලිහිණි පක්ෂියා අමතා 'වෙරළාන' මහ වෙල්යාය බලාගෙන ගමනේ යෙදෙන ලෙස 40 වැනි පදයෙන් පවසයි. පක්ෂියාට අයුරු දර්ශන තුනක් බලන්න යැයි කියයි. වෙරළාන මහ වෙල්යාය වටා තිබෙන්නේ සපු, දුනුකේ, හොර යන ජලය ආශ්‍රිතව වැඩෙන විශාල ගස්ය. ඒවා බලන්න යැයි පළමුව ආරාධනා කරයි. දෙවැනියට පවසන්නේ මහවෙල්යාය අවට නිතරම තැන් තැන්වල සිට නාද කරන්නාවූ වලිකුකුළන්ගේ හා කුරුල්ලන්ගේ මිහිරි ශබ්දය අසන ලෙසයි. තුන්වැනියට කියා සිටින්නේ වෙරළාන මහවෙල් යායේ රත් ඇල් වී කරල් පැසී නැමී ඇති බව හා ඒවා හොඳින් දැක ගන්නා ලෙසයි. මේ දර්ශන තුන දුටු විට සිත සන්තෝෂයෙන් පිරේ. ඇස තවතවත් මේ දර්ශන බැලීමට ප්‍රිය කරයි. වෙල්යායක් මැදින් ගමන් කරන බව ගතට සිතට ඇති කරයි. තවද පක්ෂියා අමතන්නේද 'සළලාන' (සමාන හදවතක් ඇති මිත්‍රය) යනුවෙනි. ආදරයක්, සෙනෙහසක්, දැඩි මිතුරුකමක් එහි ඇත. ඔහුගේ සුවය හා සතුට වෙනුවෙන්ම කථකයා මේ වෙල්යාය බලන ලෙස ආරාධනා කරයි. ඒ බව 'වඩිනු මැනවි' යන පදයෙන්ද අර්ථවත් කර තිබේ. මෙහි උපමා හෝ රූපක හෝ වෙනත් අලංකාරයක් හෝ දක්නට නැත. ඇත්තේ තියන තත්ත්වය ඉතා අයුරුවට පැවසීමකි. එනම් තියන ස්වභාවය ප්‍රත්‍යක්ෂව පෙනෙන සේ පැවසීමකි. මේ ස්වභාවය යම් පදයකින් මතු වෙනවා නම් එය ස්වභාවෝක්ති අලංකාරයට අයත් වේ. පාඨක හදවතේ වමන්කාරය ඇති කිරීමට නිර්මාණකරුවන් බහුලව භාවිත කරන අලංකාරයක් ලෙසද මෙය හඳුන්වා දිය හැකිය. ස්වභාවෝක්තියෙන් පිරිපුන් එම පදය පහතින් හඳුනා ගන්න.

- අවට සුපිපි සපු දුනුකේ සලලාන
- හඬන තැනින් තැන විලිකුළු කිරලාන
- පැසී නැමී කරල් රත්හැල් සහලාන
- වඩින මැනවි මහවෙළ මැද වෙරළාන (සේනානායක, 2018:119)

ස්වභාවෝක්ති අලංකාරය දක්නට ලැබෙන පදය සමූහයක් සැලලිහිණි සංදේශයේ ඇතුළත්ය. ඒවා එකින් එක විස්තරකිරීමට යාම දීර්ඝ ලිපියකට ඉඩපාදයි. සැලලිහිණියේ පහත පදයවල ස්වභාවෝක්තිය ඇතුළත්වී තිබේ. එනම්: 07, 11, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 25, 28, 30, 33, 35, 36, 38, 41, 43, 45, 46, 49, 50, 52, 53, 58, 59, 60, 61, 62, 65, 66, 67, 68, 71, 75, 77, 96 හා 102 යන පදයන්ය.

සැලලිහිණි කතුවරයා උපමා අලංකාරය රසවත්ව යොදාගෙන තිබේ. මෙහි දක්නට ලැබෙන ඇතැම් උපමා දුලභය. උචිත තැන යෙදීම නිසා පදයන් තව තවත් අලංකාරවත්වී තිබේ. උපමා අලංකාරය යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ යම් වස්තු දෙකක සමාන බවක් යම් අයුරකින් පැවසීම හෙවත් ඇතිකිරීමයි (සිරිපාල, 2020: 76). සැලලිහිණි සංදේශයේ ඇති උපමා මෙලෙස මතුකර හඳුනා ගත හැකිය. එනම්: 'පුල් මල් කෙසරු මෙන් (පිපුණු මල් රේණු මෙන්), සපු මල් කැලෙවි (සපුමල් ගොඩක් මෙන්), නිලුපුල් දෙලෙවි (නිලුපුල් මල් පෙති මෙන්),

මලින් කළ රූ එව් (මල්වලින් සෑදූ රූපයක් මෙන්)-(02 පදය). ලප නොම වන් සඳ වන් (ලප නැති වන්දයා මෙන්) රිසි සැප දෙන සිතුවිණ වැනි (කැමැති සම්පත් දෙන චිත්තාමාණිකය වැනි)-(03 පදය). බිතුසිතුවම් රූ මෙන් (සිතුවම් කළ චිත්‍රයක් ලෙස)-(04 පදය). සුරපුරවන් (දිව්‍ය ලෝකය වැනි)-(05 පදය). ගනවන් (වැහි වළාකුළක් වැනි)-(06 පදය). දෙවන මුහුද මෙන් (දෙවැනි මුහුදක් වගේ)-10 පදය. රියසකයුරු (කරත්ත රෝදයක් වැනි), දිසි රණ ලියෙව් (දිලිසෙන රත්රන්වැලක් වැනි)--(13 පදය). සඳ රැසෙව් (වන්දු රශ්මිය මෙන්)-(17 පදය). පහන් එව් (ප්‍රදීපයක් මෙන්)-(24 පදය). රිච් දෙව් සිරිත (සූර්ය දිව්‍ය රාජයා ආකාරයෙන්)-(29 පදය). රණබරණයුරු (රතරන් ආභරණ වැනි)-(37 පදය). පබල මුතු පට වැන්නේ (පබළු මිශ්‍ර මුතුපටක් වැනි ය)-(39 පදය). විලිකුන් සුරන් පල වැනි වේ (ඉදුණු ඉතා රතුපාට ගෙඩියක් වැනි ය.)-(48 පදය) විදෑ උපුල් පිළ මෙන් (පද්මරාග මාණිකයෙන් සැකසූ වේදිකාවක් මෙන්)-(50 පදය). කුසුම් විලසින් (මල් මෙන්)-(51 පදය). මිණි ගණ මෙන් (මැණික් සමූහය මෙන්)-(54 පදය). සුරගඟ පතිනි දම් රැකුමෙහිම නියැලුණු (අහස් ගංගාව පතිවුතා ධර්මය ආරක්ෂා කිරීමෙහි නියුක්ත වූවා වැනිය)-(55 පදය). මුනිතුම දුටු මෙන් (බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක ගත්තාක් වගේ)-(60 පදය). නිල් උපුලෙව් දිගුනෙක් (නිල් මානෙල් වැනි දිගු නෙක් ඇති), පබළු රතදර (පබළු වැනි රතුපාට තොල් ඇති), සුපුන් සඳ වැනි වුවන (පූර්ණ චන්ද්‍රයා වැනි මුහුණ ඇති)-(64 පදය). විජයෝත් පාය වන් (වෛජයන්ත ප්‍රාසාදය වැනි)-(72 පදය). ලිය කිදුරගනසුරු (ලිය කින්තරාභිගනාවන් වැනි)-(76 පදය) ගැල සිරි විලසින් (කරත්තයක හැඩහුරුකමේ විලාශයෙන්)-(78 පදය). රත්පට මෙන් නළල් තලේ (නළල් තලයේ රත්පට මෙන්)-(79 පදය). මිණි ඊල මෙනේ (මැණික් ඔංචිල්ලාවක් මෙන්), කනා කැටපත් යුවළ විලසින්-(රන්වලින් කළ කැටපත් දෙකක් මෙන්)-(80 පදය). හසවැලෙව් (හංස පංති වැනි)-(84 පදය). සිලිල් ඉසිනා විලස (ජලය ඉසින්නාක් මෙන්)-(87 පදය). සයුරු අයුරු (සාගරය වැනි)-(89 පදය). පොකුරඹ හසිනි (නෙළුම් කොළයේ දිය මෙන්)-(90 පදය). පුලතිසි කුල මිණි මිතුරු ඇදුරු (පුලස්ති සෘෂිවරයාගේ වංශයට මැණික් පහනක් බඳු වූ)-(92 පදය). දිවයුර (සූර්යා වැනි), නිසයුර (චන්ද්‍රයා වැනි)-(94 පදය). රජහස වන් (රාජ හංසයකු වැනි), මලවියා වන් (අනංගයා වැනි)-95 පදය. මුතුහර වන් (මුතු මාලයක් වැනි)-97 පදය. සිරි සඳ වන් (ශ්‍රී කාන්තාව වැනි) සිතුවිණ වන් (චිත්තාමාණිකය වැනි), සරසව් වන් (සරස්වතිය වැනි), නව සඳ වන් (අලුත් අවුරුදු සඳ වැනි)-(100 පදය) යනුවෙනි. මෙම උපමා සිත්ගන්නා ස්වභාවයෙන් යුක්තය. තවද සුදුසු තැන උචිත අයුරින් යෙදීමටද සමත්වී තිබේ.

උපමාවේ හා උපමේයේ වෙනසක් නැතිව දෙකම එකම ආකාරයකින් සැලකීම රූපකාලංකාරය නම් වේ (සිරිපාල, 2020: 91-92). උපමාවාචී පදය සඟවාතැබීම මෙහි විශේෂ ලක්ෂණයකි. මෙය පද්‍යයක් සැරසීමට විශේෂයෙන් භාවිත කරන අලංකාරයකි. සැලලිහිණි කතුවරයා උපමා අලංකාරය හා සමානව බහුලව භාවිතකර ඇති අලංකාරයක් වශයෙන් මෙය හඳුනාගත හැකිය. සංදේශ කාව්‍යයේ රසය තීව්‍ර කරන රූපක මෙසේ පෙන්වාදිය හැකිය. එනම්: පව්‍රද කඳ (මහාමේරුව නමැති කඳක් ඇති), නා ලෝ මුල් (නාග ලෝකය නමැති මුල් ඇති), දිගතු බර (දිගා නමැති අතු වලින් බරවුණු), ලෙච්තුර (ලෝකය නමැති ගස), යසම්ණි (කීර්තිය නමැති මැණික්), දිය දහර දිගු නරුපටැති (ජල ධාරා නමැති දිගු නරුපටකින් යුක්ත), රළ රැළැති දියවන්නා හොය (රළ නමැති රළ ඇති දියවන්නා ඔය)-08 පදය. සමනළ මුහුළ (සමනළ පර්වතය නමැති කොණ්ඩයක් ඇති), මහසුමුදුර මෙවුල් බර (මහා මුහුදු නමැති මේඛලා භාරයක් ඇති), ලකගන (ලංකාව නමැති කාන්තාව), පවුර රුවන් තනපොට කියෙලිය (ප්‍රාකාරය නමැති රත්රන් තනපටයක් ප්‍රකාශ කළේය)-(09 පදය). සිසිවන වුවන (චන්ද්‍රයා නමැති මුහුණ), තිසරතන (හංසයන් නමැති පියවුරු)-(13 පදය). රිච්කුල කමලකර (සූර්ය වංශය නමැති පියුම් විල)-(19 පදය). උදා ගිරි කසුන් රිච් වැට (උදය පර්වතය නමැති රන්මුවා රිච් වැට)-(24 පදය). වන සිරි (වනය නමැති ශ්‍රී කාන්තාව)-(37 පදය). ගමඹු (ගම නමැති කාන්තාව)-(39 පදය). නුබතුර (අහස නමැති ගස), දිගතු වල (දිගා නමැති අතු වල)-(48 පදය). නිසයුරු හිමි (චන්ද්‍රයා නමැති සැමියා), නිසඹු (රාත්‍රිය නමැති කාන්තාව), ගුවන්තල සිරියහන (අහස්තලය නමැති නිර්මල යහන)-(51 පදය), නිසා කල (රාත්‍රිය නමැති කාන්තාව), සඳ සක් මඳොසින් (චන්ද්‍රයා නමැති සක් පෙට්ටියෙන්), දුනු කැන් දුහුල (චන්ද්‍ර රශ්මිය නමැති වස්ත්‍රය), පුර අගන (පුර නමැති කාන්තාව), පහ සුමුගින් (ප්‍රාසාදය නමැති කරඬුවෙන්), රැස් මිණිමෙවුල (රශ්මිය නමැති මැණික්මෙවුල)-

(57 පද්‍ය). සඳහම් අමා (සද්ධර්මය නමැති අමාතය)-(67 පද්‍ය). සමනොළ ගිරි ගිජ්ජ (සමනළ පර්වතය නමැති හස්තියා)-(70 පද්‍ය). පින් පඬුරු (පින් නමැති තැනි)-(72 පද්‍ය). සත හැලේ (සත්ත්වයා නමැති හැලේ කෙත්වලට), සැප සිලිලි (සැප නමැති ජලය), බිය සෙණ (බිය නමැති හෙණ), නළලත ගිරි තෙලේ (නළල නමැති ගල් තලාවේ)-(81 පද්‍ය). සතුරු සුර අඳුරු (සතුරු වූ දෙවියන් නමැති අඳුර), මිතුරු තඹුරු වන (මිත්‍රයන් නමැති පියුම් වනය), අතුරු කුසර (උපද්‍රව නමැති පිනි)-(82 පද්‍ය). රස් මල් කැන් (රශ්මි නමැති මල් කැන්), දිගු ඇඟිලි නව තඹලු ලපලු (දික් වූ ඇඟිලි නමැති අඳුන් තඹ පාට ලා දලු ඇති)-(85 පද්‍ය). පුළුකුළු වට බිම (පළුල් උකුළු වටය නමැති බිම), වටොර රඹු කුරු (රවුම් කලවා යුග්මය නමැති කෙසෙල් ගස්)-(87 පද්‍ය). පුන් සිරි රුවන් පිරි (පුණ්‍ය ශ්‍රීය නමැති මැණිකවලින් පිරුණු)-(89 පද්‍ය). සුනෙර තද තෙජ (මහාමේරු පර්වතය නමැති තද තෙජස)-(94 පද්‍ය). රජකුල සුපුල් විල (රාජ වංශය නමැති මනාව පිපුණු මල් ඇති විල)-(95 පද්‍ය). ගුණ මිණි බරණින් (ගුණ නමැති මැණික් ආභරණවලින්)-(95 පද්‍ය). කුල නිවෙස් (කුලය නමැති ගෘහය)-(97 පද්‍ය). වත් මේ වසින (වස්තුව නමැති වැස්ස වහින)-(101 පද්‍ය). යනුවෙනි. මේ රූපකාලංකාරත් උපමා යොදා ගත්තාක් මෙන් වඩාත්ම උචිත ස්ථානයේ යෙදීමට අමතකකර නැත.

අතිශයෝක්තිය යනු වැඩිපුරකීම යන්නයි (සිරිපාල, 2020: 119-120). ප්‍රමාණය ඉක්මවා එනම් ලෝක සීමාව ඉක්මවා වර්ණනාකිරීම මෙයින් අදහස් කෙරේ. වක්‍රාකෘති නමින්ද හඳුන්වන මෙය කවියට නැතිවම බැරි අලංකාරයකි. අතිශයෝක්තිය අධිකවූ විට කාව්‍ය රසිකයාගේ භාසායටත්, ඕලාරිකත්වයටත් (නිරස තත්ත්වයටත්) පත්වේ. මෙය මනා ශික්ෂණයකින් භාවිත කළ යුතු අලංකාරයකි. සැලලිහිණි කතුවරයා අතිශයෝක්තිය යනු කුමක්ද යන්න හොඳින් අවබෝධ කරගෙන සිටියේය. නිරස බව හෝ භාසාය හෝ ඇති නොවන සේ රසවත්ව මේ අලංකාරය භාවිත කිරීමට සමත්වී ඇත. උදාහරණයක් ලෙස 13 වැනි පද්‍ය දැක්විය හැකිය. කවියාට අවශ්‍ය වන්නේ ජයවර්ධනපුරයේ කාන්තාවන්ගේ රූප සෞන්දර්යය වර්ණනා කිරීමටයි. වෙනත් අලංකාරයකට නොගිහින තෝරාගන්නේ අතිශයෝක්ති අලංකාරයයි. කවියාට කාන්තාවගේ මුහුණත්, ඉඟ පෙදෙසත්, පුළුල් උකුලත්, පියවුරුත්, ශරීර ස්වභාවයත් වර්ණනා කිරීමට අවශ්‍යය. අලංකාරයට අනුව ඔහු ලෝක සීමාව ඉක්මවා යයි. භාසාය හෝ නිරස බව හෝ ඇතිවීම වළක්වාගනිමින් තම අදහස පද්‍යයට එකතු කරයි. කාන්තාව සම්බන්ධයෙන් සිංහල සාහිත්‍යයේ අතිප්‍රසිද්ධ පද්‍යක් බවට මෙය පත්වී ඇත්තේ අතිශයෝක්තිය නිවැරදිව යොදා ඇති නිසාය. ජයවර්ධනපුර කාන්තාවන් දැකලා නැති කෙනෙක් සිටිනවා නම් වන්ද්‍රයා දෙස බැලීමට කියයි. එතරම්ම ඇයගේ මුහුණ ලස්සන බව දක්වයි. ඉඟ ප්‍රදේශය අතේ මිටින් අල්ලාගැනීමට හැකි තරම් සිහින්ව පිහිටා ඇති බව කියයි. විශාල උකුලක් මේ ස්ත්‍රීන්ට ඇති බවත් එය කරත්ත රෝදයකට සමාන කළ හැකි බව පවසයි. පියවුරු හංසයන්ට සමාන කර දක්වයි. තවද මේ කාන්තාවන්ගේ ශරීර හැඩය යමෙක් දැක නැත්නම් දිලිසෙන රත්රන් වැලක ස්වභාවය සිහියට නගාගන්නා ලෙස පවසයි. එයින් නතර නොවන කවියා කෙටියෙන්ම කියනවා නම් දෙවඟනන් දැක නැත්නම් ජයවර්ධනපුර ස්ත්‍රීන් දැක ගන්නා ලෙසත්, ඔවුන්ගේත් දෙවඟනන්ගේත් ඇති එකම වෙනස ඇසිපිය හෙළීම පමණක් බවත් පවසයි. සාමාන්‍ය ලෝකය හා සසඳා බැලීමේදී ලෝක සීමාව ඉක්මවා ඇත. ප්‍රත්‍යක්ෂ ලෝකයේ කාන්තාවකගේ මුහුණ වන්ද්‍රයාම යැයි පවසයි. සඳ කාව්‍ය ලෝකයේ මුහුණට උපමා කළත් රූපකයකට ගැනීම ලෝක සීමාව ඉක්මවා යාමකි. ලෝකයේ කිසිම කාන්තාවකගේ ඉඟ අතේ මිටින් අල්ලා ගන්නට පුළුවන්කමක් නැත. එයද ලෝක සීමාව ඉක්මවා තිබේ. ස්ත්‍රීන්ගේ පියවුරු උපමාවකට සමාන කළත් රූපකයකට යොදාගැනීමට නොහැකිය. එයද ලෝක විෂය ඉක්මවා යාමකි. කරත්ත රෝදය ඉතා විශාලය එවැනි පුළුල් උකුලක් ඇති ස්ත්‍රීන් ප්‍රත්‍යක්ෂ ලෝකයේ ඇත්තේ නැත. දිලිසෙන රත්රන් වැල් නමින් ස්ත්‍රීන්ගේ ශරීර ස්වභාවය රූපකයකට ගැනීමද ලෝක සීමාව ඉක්මවා යාමකි. කාන්තාව ඇසිපිය ගැසීමෙන් පමණක් දෙවඟනන් නොවන බව පැවසීමද වැඩිපුර වර්ණනා කිරීමකි. පද්‍ය පුරාම විහිදී ඇත්තේ අතිශයෝක්තියයි. එහෙත් මෙම පද්‍ය නිරස බවින් තොරය. රසිකයාගේ හදවතේ වමන්කාරය ඇති කිරීමට සමත් රසයකින් යුක්තය. එම පද්‍යය සැලලිහිණි සංදේශයේ මෙසේ දක්නට ලැබෙයි.

සිසිවන වුවන ඉගසුග ගත හැකි මිටින

නිසි පුළුකුළ රිය සකයුරු තිසර තන

දිසිරණලියෙව් රුසිරියුත් මෙපුරගන

ඇසිපිය හෙළන පමණින් නොවෙති දෙවගන (සේනානායක, 2018:74)

සැළලිහිණි සංදේශ කතුවරයා තම කෘතිය සාර්ථක කර ගැනීමට මෙම අලංකාරයද බහුලව භාවිතකර තිබේ. මේ සඳහා තවත් උදාහරණ ලෙස 05 පදය, 13 පදය, 14 පදය හා 19 පදය ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

සවේනනික හෝ අවේනනික හෝ දෙයක් පවතින ස්වරූපයට වඩා භාත්පසින්ම වෙනස් ආකාරයකින් වර්ණනා කිරීම අයලසිතිවිලි හෙවත් උත්ප්‍රේක්ෂාලංකාරය නමින් හඳුන්වනු ලැබේ (සිරිපාල, 2020: 121). “හඟිමි, සිතමි” යන්න මෙයින් අගවයි. යම් දෙයක් හෝ කෙනෙක් හෝ කිසියම් ක්‍රියාවක් හෝ වෙනස්ම ආකාරයකින් දැකීම උත්ප්‍රේක්ෂාලංකාරය ලෙස සරලව හඳුන්වා දිය හැකිය. කවියා වෙනස්ම විදිහකට හිතන නිසා ‘අන්‍යවින්තා’ නමින්ද මේ අලංකාරය හඳුන්වනු ලැබේ. සැළලිහිණි සංදේශ කතුවරයා මේ අලංකාරය ඉතාම උසස් අයුරින් යොදාගෙන ඇත. සිංහල සාහිත්‍යයේ ඉතාම ප්‍රසිද්ධ පද්‍යයක් ලෙසත්, උත්ප්‍රේක්ෂාලංකාරය හොඳින්ම වටහාගත හැකි පද්‍යයක් ලෙසත් සැළලිහිණියේ 48 වැනි පද්‍යය නම් කළ හැකිය. මෙහි අර්ථ දෙකක් ඇති බව රසිකයා මූලින්ම වටහාගත යුතුය. එනම් සාමාන්‍ය දැකීම හා කිවියාගේ දැකීම ලෙසයි. මේ පද්‍යයේ සාමාන්‍ය දැකීම ලෝකයේ කවුරුත් දකින දෙයකි. එනම් මුහුදු වෙරළේ සන්ධ්‍යා කාලයේ සිටින විට බටහිර මුහුද දිශාවෙන් රතුපාට ආලෝකයක් විදහා පාමින් ඉර බැස යයි. මෙය අප කවුරුත් දකින දෙයකි. එය සාමාන්‍ය දැකීම ලෙස හඳුනාගත හැකිය. කවියා එය වෙනස්ම ආකාරයකින් දකියි. කවියා දකින්නේ අහස විශාල ගහක් ලෙසයි. එහි අතු සිවු දිශාවටම විහිද තිබේ. ගසේ අතු ලෙස සලකන්නේ උතුර, බටහිර, නැගෙනහිර, දකුණ, ඊශාන, වයඹ, ගිනිකොන, නිරිත යන ප්‍රධාන දිශා හා අනුදිශාය. මේ ගසේ අතු වල නිතර සංචාරය කරන කෙනෙක් ඇත. ඔහු නමින් සුළඟයි. සුළඟ හැම අත්තකටම දිවයයි. එහේ මෙහේ පනියි; සිත් සේ වාසය කරයි; අතු සොලවයි. දැන් කතුවරයා ගසේ එල ඇති බව කියන්නට යයි. ඔහු මේ විශාල ගසේ ගෙඩි හැම තැනම ඇති බව කියයි. එහෙත් බටහිර දිශාවේ තියෙන ගෙඩිය හොඳට පැහිලාය. ඒ විතරක් නොවෙයි. එය හොඳටම ඉදිලාය. ඉදිලා පමණක් නොවයි. එය ඉතාම රතුපාටින් බබළයි. රතු පාටින් බබළනවා පමණක් නොවයි. මේ අතු වල එහේ මෙහේ සංචාරය කරන සුළඟ නමැති සංචාරකයාගේ අත් පා වැදීමෙන්, අතු සෙලවීමෙන් බිමට වැටෙන්න ඔන්න මෙන්න අවස්ථාවේ ඇත. එය වැටෙන්නේ බටහිර දිශාවේ අස්තපර්වතය නමැති නටුවෙන් බව කියයි. සිතිජයෙන් ඉර බැසගෙන යන ආකාරය කතුවරයා දුටුවේ මේ ආකාරයෙනුයි. සාමාන්‍ය ලෝකයේ කෙනෙක් දකින ආකාරයට වඩා භාත්පසින්ම වෙනස් ආකාරයකින් දැකීමේ හැකියාව අලංකාරයකට යොදා ගැනීම හඳුන්වන්නේ අප මේ කථා කරන උත්ප්‍රේක්ෂාලංකාරයෙන්ය. මෙය හැම අයකුටම පිහිටන්නේ නැති දුර්ලභ හැකියාවක් බව සංස්කෘත විචාරකයන් බොහෝ අවස්ථාවල සඳහන්කර තිබේ. මේ අලංකාරය පහදාදීමට යොදාගත් එම පද්‍ය පහත පරිදි සඳහන් කළ හැකිය.

වදිමින් සවස නල හැසිරෙන දිගතුවල

සොබමන් සුනිල් මිණි නිල් නුබ තුර විපුල

පතසත් අවර ගිරි නැටියෙන් වැටෙන කල

විලිකුන් සුරත් පල වැනි වේ රිවිමඬල (සේනානායක, 2018:129)

සැළලිහිණි සංදේශයේ උත්ප්‍රේක්ෂාලංකාරය යෙදුණු තවත් පද්‍ය කිහිපයක්ම නිදසුන් ලෙස මෙලෙස සඳහන් කළ හැකි ය. එනම්: 8, 9, 27, 39, 48, 50, 63, 70, 55, 79, 83, 88 යන පද්‍යයි.

ස්තූති කිරීම, ගෞරව දැක්වීම, හක්තිය ප්‍රකාශකිරීම ආදී ප්‍රිය උපදේශන කියුම් හෝ ප්‍රකාශ දැක්වීම හෝ 'පිය' අලංකාරය නමින් හඳුන්වනු ලැබේ (සිරිපාල, 2020: 133). සැලලිහිණි සංදේශ කතුවරයා උචිත ස්ථානයේදී ගෞරව දැක්වීමටත්, පවත්නා ගුණ මතු කරමින් අගයකිරීමටත් කටයුතු කර ඇත. එවැනි අවස්ථා කිහිපයක්ම සංදේශය ආරම්භයේදී දක්නට ලැබේ. උදාහරණ ලෙස 3 වැනි පද්‍යය සලකා බලමු. කතුවරයාට අවශ්‍ය වන්නේ තම සංදේශය විහිඹණ දෙවියන් වෙත යැවීමටයි. එයට දූතයකු අවශ්‍යය. යමෙකු දූත කාර්යයට යොදා ගන්නේ නම් ඔහු හෝ ඇය විශ්වාසවන්තම කෙනෙක් විය යුතුය. එසේ නොවන කෙනෙක් දූතයකු වශයෙන් කිසිවෙකු කිසිම අවස්ථාවක යොදා ගන්නේ නැත. දූතයා සතුව උතුම් ගුණ පිහිටා තිබිය යුතුය. දූත මෙහෙවරට පෙර දූතයාට ස්වාමියා විසින් ඔහු තෝරාගැනීමට හේතුව, විශ්වාසවන්තකමත් ඔහු වෙතින් පෙනෙන ගුණත් පවසා සිටියි. එයින් ස්වාමියා තමන් ගැන ලොකු පැහැදීමකින් සිටින බවත්, එය කඩ නොකළ යුතු බවත්, රාජකාරිය හොඳින්ම ඉටුකර දිය යුතු බවත් වටහා ගනියි. කිසියම් කෙනෙකුගේ බලපෑම මත දූත මෙහෙවර වෙනස්කිරීමට ගියත් ඔහුට එය කිරීමට නොහැකි අයුරින් සිත සකස්කිරීම හා ඒ සඳහා කටයුතු යෙදීම ස්වාමියාගේ කාර්යය වේ. සැලලිහිණි කතුවරයා තමන්ගේ දූත කාර්යයට යොදා ගන්නේ සැලලිහිණියාය. ඔහුගේ ගුණ මූලිකව පවසයි. සැලලිහිණියා තමන්ට දකින්න ලැබෙන හැම මොහොතකම තමන්ට මතක් වන්නේ චිත්තාමාණිකාය පහළ වුණාක් වැනි හැඟීමක් බව පවසයි. චිත්තාමාණිකාය යනු සිත පැතු සම්පත් දෙතැයි මෙන්ම දිව්‍ය ලෝකයේ ඇතැයිද සැලකෙන මැණිකෙකි. ඒ මැණික දකිනවා වැනි සතුටක් තමන්ට ඇති වන බවත්, හැම අවස්ථාවකම තමන්ට අවශ්‍ය දේවල් සපයාදීමට ඉදිරිපත්වන බවත් දූතයා ඉදිරියේ තබාගෙන පවසයි. ඔහුගේ වාසනා ගුණයයි මේ කියා සිටින්නේ. පවරන හැම කාර්යයක්ම තමන්ට ඉටු කරදීම නිසා හරියට තමන්ට ලැබී ඇති චිත්තාමාණිකාය සැලලිහිණියා බවත්, වෙනත් කවරෙක් වත් මෙහෙම තමන්ට සම්පත් ලබාදීමට කටයුතු නොකරනු බවත් පවසමින් අගය කරයි; ප්‍රශංසා කරයි. එයින් පමණක් නතර නොවන කතුවරයා ඔහුගේ ගුණ නිසා දූතයාට හිමිවී ඇති ශරීර ශෝභාවටද ප්‍රශංසා කරයි; අගය කරයි. හරියට ලප නැති වන්ද්‍රයා වගේ ලස්සනක් ඇති බව කියයි. එමෙන්ම හෙල්මැලි මල් මෙන් සමස්ත හරීරයම ඉතා සිනිදු යැයි කියයි. ශරීරයේ අඩුවක් දක්නට නැති බවත් ඔප දමා අඹන ලද දෙයක් මෙන් ලස්සනට කැපී පෙනෙන රූප සම්පත්තියක් ඇති බවත් පවසයි. එයින් පමණක් කතුවරයා නතර නොවෙයි. කථා කරන බස් ඉතාම මිහිරි යැයි කියයි. දූතයාට ගෞරව කරන්න පුළුවන් උපරිමයෙන්ම ගෞරව කරයි. අගය කරන්න පුළුවන් උපරිමයෙන්ම අගය කරයි. කළ හැකි උපරිමයෙන්ම ප්‍රශංසා කරයි; කළ හැකි උපරිමයෙන්ම ස්තූති කරයි. ප්‍රිය වචනයෙන් කථා කරන්න පුළුවන් උපරිමයෙන්ම කථා කරයි. අවසානයේදී තමන්ට ඔහුව ලැබීම පෙර පුණ්‍ය ශක්තියක් නිසා මිස වෙන කිසිම හේතුවක් නිසා හමු නොවුණ බවත්, දැකීමට පවා පින් කර තිබිය යුතු බවත් පවසමින් කළ හැකි උපරිමයෙන්ම දූතයා සතුටට පත් කරයි. මේ ලක්ෂණය යම් පද්‍යයක ඇතුළත් වේ නම් එය පිය අලංකාරයෙන් යුක්ත පද්‍යයක් යැයි සලකනු ලැබේ. පිය අලංකාරය විස්තර කරදීමට ගත් සැලලිහිණි පද්‍යය මෙසේ සඳහන් කළ හැකිය.

ලප නොම වන් සඳ වන් සොම් ගුණ	ගිහිණි
ඔප වැඩි ගත හෙල්මැලි සියුමැලි	පැමිණි
සැප රිසි දෙන වැනි රස බසැති	සිතූමිණි
නොප දැකුමෙන් අප පින්කළ බව	දැනිණි (සේනානායක, 2018: 60)

ඉහත සඳහන් නිදසුන් පද්‍යයට අමතරව 02, 04, 05, 06 පද්‍යයවලින්ද සැලලිහිණි කතුවරයා පිය අලංකාරය භාවිත කළ අයුරු හඳුනා ගත හැකිය.

ඇතුළත් නොකර දීර්ඝ පැහැදිලිකිරීමක් දැක්විය යුතු අවස්ථාවලදී මේ අලංකාරය භාවිත කෙරේ. මේ සඳහා කළ යුතු වන්නේ පැවසීමට යන අදහස නියෝජනය කරන වෙනත් වස්තුවක් ගෙන ඒ මගින් අදහස ඉතා කෙටියෙන් දැක්වීමයි. එයින් අර්ථයට හානියක් නොවේ. සරලවම පැවසුවහොත් මෙයින් සිදුවන්නේ එක එල්ලේ ප්‍රකාශ නොකොට ඒ හා සමාන කියමනක් හෝ පදයක් හෝ මගින් අදහස පැවසීමයි. තවදුරටත් මෙය පැහැදිලි කර දෙන්නේ නම් උපමානය හෙවත් උපමේය සඟවා උපමාව පමණක් දැක්වීමයි. මෙය තවදුරටත් පැහැදිලි කරනවා නම් කිව හැකිවන්නේ 'මුහුණ' යන්න කතුවරයාට පැවසීමට අවශ්‍ය නම් එයට සමාන පදය පමණක් තෝරා ගැනීමයි. කවි ලෝකයාගේ සම්මතය වන්නේ මුහුණ වන්ද්‍රයාට සමාන කිරීමකි. මෙහි වන්ද්‍රයා යනු උපමාවයි. එනම් බැහැරින් ගන්නා වස්තුවයි. මේ අනුව බැහැරින් ගන්නා වස්තුව පමණක් ගෙන උපමානය හෙවත් උපමේය (එනම්: වර්ණනයට භාජනය වන දෙය) සඟවා උපමාව පමණක් මතුකර දැක්වීමයි. තවත් ආකාරයකින් පවසනවා නම් නිර්මාණකරුවා වර්ණනයට භාජනය කරන වස්තුව ගැන නොකියා වෙනත් කරුණක් වර්ණනයට ලක් කොට ඒ මගින් අභිප්‍රේත වස්තුව වර්ණනයට ලක්කිරීම සමාසෝක්ති අලංකාරය නමින්ද පැහැදිලි කළ හැකිය. මෙම ස්වභාවය ආලංකාරිකයන් හඳුන්වන්නේ සමාසෝක්තියලංකාර නමින්ය. සියබස්ලකරයේදී සමාස නමින් හඳුන්වා ඇත. සැලලිහිණි කතුවරයාද මේ අපූරු අලංකාරය යොදාගෙන තිබේ. මේ සඳහා නිදසුන් ලෙස 56 වැනි පද්‍ය විමසා බලමු. සැලලිහිණියාට කැලණිපුරයට පැවසීමට ආරාධනා කර 'සැලලිහිණියාණෙනි, කැලණි පුරයේදී ඔබට අපූරු රන්වැල් වගයක් දකින්න ලැබේ. ඒ රන්වැල් සංචාරයේ යෙදේ. අනෙක් වැල්වල දකින්න නැති විශේෂ ලක්ෂණ සමූහයක්ම දකින්නත් ලැබෙයි. සුනිල් වලා එක් ලක්ෂණයකි. නව සඳ තවකෙකි. නිලුපුල් තවකෙකි. ඒ හැරුණු විට පබළු, සක්, ගජකුඹු, සිරිවස්, පුලින තල, රඹ, සිකිගෙල, මුතු, ලදළු යන මේවා ඒ වැල් විසින් දරනවා ඇත. කැලණියේ සන්ධ්‍යා සමය ගත කරන විට මේ වැල් එහේ මෙහේ සංචාරය කරනවා දැක ගත හැකිය. ඒවා දෙස බලන්න' යනුවෙන් පවසයි. කතුවරයාට අවශ්‍ය වන්නේ කැලණියේ කාන්තාවන් වර්ණනා කිරීමටය. කාව්‍ය ලෝකයේදී කාන්තාවගේ ශරීරාංගවලට උපමා සකස් කරගෙන තිබේ. ඒ උපමා සමූහය දක්වමින් කාන්තාව වර්ණනාවට ලක්කර ඇත. මෙහි දක්නට ලැබෙන්නේ උපමා සමූහය පමණි. උපමේය සඟවා ඇත. මේ දෙක සමීපයේ තබා විමසා බැලීමෙන් ඔබට මෙම අලංකාරය තවදුරටත් වැටහෙනු ඇත. එබැවින් ඒවා එකිනෙක ගලපා බලමු. මෙහි සුනිල්වලා යන පදය සමානකර ඇත්තේ කාන්තාවගේ කෙස් කළඹටයි. මෙපරිද්දෙන් නවසඳ-නළලටත්, නිලුපුල්-ඇස්වලටත්, පබළු-තොල්වලටත්, සක් හෙවත් හක්ගෙඩි-ශ්‍රීවයට හෙවත් ගෙලටත්, ගිජ්ඳුකුඹු-පියවුරුවලටත්, සිරිවස-සිහිනිඟටත්, විපුල් පුලින-උකුළටත්, රඹ-කලවාවලටත්, සිකිගෙල-ජඩිගා යුග්මයටත්, මුතු-නියවලටත්, ලදළු-අතුල් පතුල්වලටත්, රන ලියන්-ස්ත්‍රීන්ගේ ශරීරයටත් සමානකර ඇත. මේ ආකාරයෙන් උපමාව පමණක් දක්වමින් යමක් ඉතා සංක්ෂිප්තයෙන් රසවත්ව පැවසීම සමාසෝක්තියලංකාර නම් වේ. සැලලිහිණි සංදේශයේ මෙම අර්ථ රැගත් පද්‍ය මෙසේ පෙන්වාදිය හැකිය.

සුනිල් වලා නව සඳ නිලුපුල්	පබළු
විමල් සක් ගිජ්ඳු කුඹු සිරිවස	බැබැළු
විපුල් පුලින රඹ සිකි ගෙල මුතු	ලදළු
ලකල් රන ලියන් සරනා බල	යහළු (සේනානායක, 2018: 144)

සිතෙහි හට ගන්නා අහංකාරයත්, ආත්ම ශක්තියත්, ගර්වයත් ප්‍රකාශවීම හිවි හෙවත් උච්චස්වී අලංකාරය නමින් හඳුන්වයි (සිරිපාල, 2020: 137). තවත් ලෙසකින් පවසන්නේ නම් සිතෙහි හටගන්නා අහංකාර පරවශ උඩඟු බව හෝ තමන්ගේ බලය ප්‍රකාශකිරීමට මෙය අයත්ය. ඇතැම් විට නිර්මාණකරුවාගේ අහංකාරයද එකතුවිය හැකිය. යම් යම් තීරණාත්මක අවස්ථාවලදී කටයුතු කරන ආකාරය අනුව මෙය යොදයි. ඇතැම් අවස්ථාවක අහංකාරය මිනිස්කමට ගෞරවයකි. සමහර තැනක මෙය වෙනස්වීමටද ඉඩ තිබේ. සාහිත්‍යය නිර්මාණයකදී කාව්‍ය නායකයාට අහංකාරය ගෞරවයක් හෝ ආඩම්බරයක් හෝ ගෙන දෙයි. සැලලිහිණි සංදේශයේ 31 වැනි පද්‍යයේ

හිවි අලංකාරය භාවිතවී ඇත. සැලලිහිණියා ආමන්ත්‍රණය කර '(සැලලිහිණියාණෙනි), ඉදිරියට එන චේතනාව නම් දෙවිලොව බලගතු ඇත්රාජයා පැමිණියත් උතුරාජයකිරීමට තරම් ශක්තියක් ඇති, යුද්ධයට බියක් නැති, යුද්ධයට මහත් කැමැත්තක් දක්වන, දිලිසෙන දුනු හා ඊ දැමූ කොපු සහිතව, කඩු හා කුන්තායුද අත් ඇතිව කයිකාවල නම් ස්ථානය මුර කරන දහසකට අධික යුද සෙබළුන් දැකගෙන ඒ අසල ඇති මල් පිපුණු ගස් සමූහය උඩින් පියාසරකර ගමනේ යෙදෙන්න' යැයි පවසයි. මේ පද්‍යයෙන් යුද සෙබළුන් දුනු, ඊතල, කඩු, කුන්තායුද සහිතව ශක්තිමත්ව, තම ශක්තීන් පිළිබඳ දැඩි විශ්වාසයකින් හා සතුරන් කෙරෙහි බියකින් තොරව ආත්ම ශක්තීන් හා ආත්ම විශ්වාසයන් පෙරටු කරගෙන සේවයේ යෙදෙන, ඒ නිසාම අහංකාරයෙන්, තම ශක්තීන් පිළිබඳ කිසියම් විශ්වාසයකින් කටයුතුකරන සෙබළුන් වර්ණනාවට ලක්කර තිබේ. පද්‍යයෙන් මතු වන්නේ සෙබළුන්ගේ ආත්ම විශ්වාසය හා එඩිතර බවයි. එනම් තමන් ගැන ඇතිවූ අභිමානයයි. මෙයින් රටවැසියාගේ ආරක්ෂාව සම්බන්ධයෙන් රජුටත්, රටවැසියාටත්, සෙබළුන්ටත් අඩම්බරය පෙරටු කරගත් අහංකාර බවක් ඇති කරවයි. මේ අහංකාරය ගෞරවයක් වශයෙන් යෙදී ඇත. මේ ස්වභාවය ප්‍රකටවීම හිවි අලංකාරයට අයත්ය. විස්තර කළ නිදසුන් පද්‍ය මෙලෙස සඳහන් කළ හැකිය.

අයිරාවණ වුවත් නවතන රිසින් එන

අයිරා දහස් දිලි දුනු කොත්සිපත් ගෙන

කයිකාවලෙහි දැක සෙබළුන් රැක සිටින

වයියා කරන් මල් තුරු ගත වන හිසින් (සේනානායක, 2018: 104)

එක වචනයකින් අර්ථ දෙකක් හෝ ඊට වැඩි ප්‍රමාණයක් හෝ පැවසීමේ ගුණය ඇති ශබ්දයන්ගේ හෙවත් පදවල භාවිතය සෙලෙස් හෙවත් ශ්ලේෂ අලංකාරය නමින් හඳුන්වයි (සිරිපාල, 2020: 141). පදයන්ගේ අර්ථ විවිධත්වය එබැවින් එක පදයකින් අර්ථ කිහිපයක්ම ප්‍රකාශ කළ හැකිය. ඇතැම් අවස්ථාවක එම පදය එලෙසම තබා අරුත් දෙකක් හෝ ඊට වැඩි සංඛ්‍යාවක් ප්‍රකාශකිරීමට ශක්තියක් නොමැති විට එහි අක්ෂරයන්ගේ විපර්යාසකරණයෙන් අර්ථ දෙකක් හෝ ඊට වැඩි ගණන් හෝ ප්‍රකාශකිරීමට යොදා ගත හැකිය. සැලලිහිණි කතුවරයා 14 හා 89 යන පද්‍ය දෙකට යොදාගෙන ඇත්තේ සෙලෙස් අලංකාරයයි. පළමුවෙන්ම 14 පද්‍ය කියවා බලා අලංකාරය අවබෝධ කර ගැනීමට උත්සාහ ගනිමු.

සොඳුරු සිය නදන් අනුතුරු දෙස සිටින

කියනු නිස සරන් කදහස වෙත නොවන

ඉසුරු දන ද සිය නිකෙලෙස් තැන රදන

උතුරු දිගිඳු පුර දිනි මෙපුර වැජඹෙන (සේනානායක, 2018: 76)

මෙම පද්‍යයේ ඇතුළත් පදවලින් වැඩි ප්‍රමාණයකට අර්ථ දෙකක් ආරෝපණය කර ඇත. ඒ මත පදනම්ව පද්‍යයෙන් තේරුම් දෙකක් ලබාගැනීමට හැකියාව තිබේ. එය ලබාගැනීමට හැකියාව ලැබෙන්නේ උපමාවට එක අර්ථයකුත්, උපමේයට තව අර්ථයකුත් ලබාදීමෙන්ය. පද්‍යයේ උපමාව අලකාපුරයයි; උපමානය හෙවත් උපමේය ජයවර්ධනපුරයයි. මේ අනුව අර්ථ දෙක මෙසේ නම් කරගත හැකිය. ජයවර්ධනපුරය වර්ණනා කිරීම, ආලක මන්දාව හෙවත් අලකාපුරය වර්ණනාකිරීම යනුවෙනි. මේ ස්ථාන දෙකට අදාළ තේරුම් ලබාගැනීමට පෙර පදාර්ථ වෙන් වෙන්ව හඳුනාගැනීම වැදගත්ය.

පද්‍යයේ ඇතුළත් පද	ජයවර්ධනපුරය වර්ණනා කිරීමට අදාළ පදාර්ථ	ආලක මන්දාව වර්ණනා කිරීමට අදාළ පදාර්ථ
නදන්	වස්තුව තැන්පත් කර ඇති නිධාන හෝ වස්තු තැන්පත් කිරීම	ආලකමන්දාවේ ඇති මහාපද්ම, පද්ම, ශඬබ, මකර, කච්ඡප, මුකුන්ද, නන්ද, නීල, බර්ව යන නිධාන නවය
දන	ධනවත්තු	කුවේරයා
අනුකුරු	අන් සියල්ලටම වඩා උසස්වූ	උතුරු දෙස නොවන
කිතුරු	නරක මිනිසුන්/නින්දිත මිනිස්සු	කින්තරයන් (දේවතා විශේෂයක්)
නිසසරන්	හොරුන් (නිශාවර)	යකුන්/රාක්ෂසයන්
ඉසුරු	පොහොසත් මිනිසුන්	ඊශ්වරයා හා කුවේරයා
නිකෙලෙස් තැන	දුක් නැති තැන	කෙලාසය (සුදු පාට) ඇති තැන
උතුරු දිගිඳු පුර	වෛශ්‍රවණගේ නගරය	කුවේරයාගේ නගරය

ජයවර්ධනපුරය වර්ණනා කිරීම

සුන්දරවූ සියගණන් නිධාන ඇති අන් සියල්ලටම වඩා උතුම්වූ හෙවත් උසස්වූ දිශාවක පිහිටියාවූ, නරක මිනිසුන් හා සොරුන් කිසි කලෙකත් අසලකටවත් නොපැමිණෙන, පොහොසත් මිනිසුන් සියගණන් කිලිටි රහිත හෙවත් දුක් නැති තැන්වල වෙසෙන, බබළන්නාවූ මේ නගරය උත්තර දිශාපතියාගේ නගරය (ආලකමන්දාව) පරාජය කළේය.

ආලක මන්දාව හෙවත් අලකාපුරය වර්ණනා කිරීම

බබළන්නාවූ මේ නගරය (ජයවර්ධනපුර) යහපත් ස්වකීය මහාපද්ම, පද්ම, ශඬබ, මකර, කච්ඡප, මුකුන්ද, නන්ද, නීල, බර්ව යන නිධාන නවය යන නිධානවලින් යුක්ත, උතුම් නොවන දෙසක පිහිටා තිබෙන, කින්තරයන් හා රාක්ෂසයන් ගැවසෙන, ඊශ්වරයා හා කුවේරයා සිටින, සුදු පාටින් ගැවසිගත් පර්වතය හෙවත් කුවේර මන්දිරය (ආලකමන්දාව) පරාජය කළේය.

ඉහත සඳහන් 14 පද්‍යයේ අර්ථය පිහිටුවා ඇත්තේ එක පදයකට අර්ථ දෙකක් ලබාගත හැකි ආකාරයෙන්ය. මෙම තත්ත්වය යම් පද්‍යයක වේ නම් එය ශ්ලේෂ අලංකාරය නමින් හඳුන්වන අතර කෘතියේ අර්ථය ගලාගෙන යාමටත්, ඇතැම් විට රසිකයාගේ වමන්කාරය වැඩිකිරීමට මෙන්ම බොහෝ විට බිඳදැමීමටත් හේතු වේ. රචකයාගේ පාණ්ඩිතය ප්‍රදර්ශනය කිරීමටත්, වර්ණනාවට ලක්වන දෙයට වැඩි වටිනාකමක් ලබාදීමටත් මේ අලංකාරය යොදාගෙන ඇත.

යම් නිර්මාණයකින් යම් ගුණයක් හා ක්‍රියාවක් එකම විට පැවතීම හෙවත් එකටම ක්‍රියාත්මකවීම සයකියමන් හෙවත් සහෝක්ති අලංකාරය නම් වේ (සිරිපාල, 2020: 153). අලංකාර නාමය වන 'සහකියමන්' යන පදයෙන්ම අර්ථය මතු කරයි. 'සහ+උක්ති' යන්න සන්ධි වන්නේ 'සහෝක්ති' නමිනි. 'සහ' පදයෙන් එකට, සමඟ, සහිත, එකතු, එකවිට යන යන අර්ථන් (විජයතුංග, 2017: 1744), 'උක්ති' පදයෙන් කියමන, ප්‍රකාශනය, කියන ලද දෙය,

වචනය යන්නක් අදහස් වේ (විජයතුංග, 2017: 293), මේ දෙක වෙන්කරගත නොහැකි තරමට බැඳී පවතියි. සහෝක්තිය අනිශයෝක්තිය සමඟ මිශ්‍රව ඇති බවක්ද දක්නට හැකිය. සැලලිහිණි කතුවරයා මෙම අලංකාරය 105 වැනි පද්‍යයට යොදා ගනියි. පළමුව පද්‍යය කියවා අධ්‍යයනය කිරීම අලංකාරය විස්තරකිරීමටත්, අවබෝධ කරගැනීමටත් පහසුවනු ඇත.

එසෙයින් දැසමත් මහනෙල් කුසුම ගෙන
 පුදමින් එසුරවර සිරි සරණ වදිමින්
 බුහුමන් කරන රජ දූ සඳුට මෙ කියන
 දුන පින් සමඟ යස සිරි වඩි පුත් රුවන (සේනානායක, 2018: 220)

මෙම පද්‍යය 104 පද්‍යයටද සම්බන්ධ වේ. එබැවින් 'එසෙයින්' යන පදය යොදාගෙන ඇත. 104 පද්‍යයෙන් පවසා සිටින්නේ විහිඹණ දිව්‍ය රාජයාගේ අතීත දස්කම්ය. හෙතෙම දරුවන් ලබාදීමට සමත් දෙවියන් වහන්සේ ඔබ වහන්සේම බව අප විශ්වාස කරනවා'යි අතීත දස්කම් මතක් කරදෙයි. පොළොන්නරුවේ රාජ්‍යත්වයට පත් සිංහල රාජාවලියේ එන 126 වැනි රජතුමා වූ, 'මහා' නාමයෙන් විරුදාවලි ලැබූ පළමු වැනි පරාක්‍රමබාහු කුමාරයා ඔහුගේ මව වූ ලෝකනාථා කුමරියට ලැබෙන්නේ විහිඹණ දෙවියන්ගේ අනුභවයයි. මෑය රුහුණ පාලනය කළ මානාභරණ රජුගේ බිසවයි (සේනානායක, 2018: 219). ලක්දිව එක්සේසත් කර අවුරුදු තිස්තුනක් රජකම් කළ, බලගතු මෙන්ම කීර්ති රාවය සිවුදෙස පැතිරවූ පළමුවැනි පරාක්‍රමබාහු වැනි පින්වත්, බල සම්පන්න පුත් රුවනක් උලකුඩය දේවියටත් ලබාදෙන ලෙස ඉල්ලාසිටීමක් 105 පද්‍යයෙන් සිදු වේ. ඇය පිනෙන් පොහොසත් බවත් ධර්මයට අනුව ජීවිතය ගත කරන බවත් පවසයි. විහිඹණ දිව්‍ය රාජයාණන්ගේ ශ්‍රී පාදයට දැසමත්, මානෙල් මල් පුදා, ගරු බුහුමන් කරමින් නිතර වන්දනාකර බවත්, එවැනි උතුම් රාජ කුමාරිකාවට පුත්‍ර රත්නයක් ලබා දුනහොත් දෙවියන් වහන්සේගේ පින්ත්, කීර්තියත් වර්ධනයවන බව පවසයි. මේ පද්‍යයෙන් ගුණයත්, ක්‍රියාවත් එකම මොහොතේ සිදු වේ. විහිඹණ දෙවියන් ආරාධනාව පිළිගෙන පුත්‍රරත්නයක් ලබා දුන් පමණින්ම දෙවියන්වහන්සේගේ දිව්‍ය පැවැත්ම තවතවත් තහවුරු වේ. එමෙන්ම කීර්තියද තවදුරටත් පැතිර යයි. මේ අනුව ගුණය වන්නේ ඉල්ලීම කෙරෙහි අවධානය යොමුකර එය ඉටු කරදීමේ ගුණයයි. හොඳ ගුණයක් කෙනෙකු සතුව නොමැති නම් කවරෙකුගේ ඉල්ලීමක්වත් ඉටුකර දෙන්නේ නැත. අනෙක් කරුණ තමයි තමන්ට උදේ සවස සුවදවත්, පිරිසුදු වටිනා මල්වලින් පුද සත්කාර කරන කෙනෙක් කරන ඉල්ලීම නොසලකා හැරීම ඔහුගේ හෝ ඇයගේ දුර්ගුණයක්වීමයි. දෙවියන්වහන්සේට එවැනි දුර්ගුණයක් නැති බවත්, ඉල්ලීම ඉටුකර දෙන බවත් පවසමින් පවත්නා ගුණය දක්වයි. එම ගුණය අතීතයේද ප්‍රකට කර ඇති බව පවසයි. ඒ නිසා මේ ඉල්ලීමත් ඉටුකර දෙන්න යැයි ඉල්ලා සිටියි. මේ ගුණය ක්‍රියාත්මකවුණු වහාම දෙවියන්වහන්සේගේ පින් වර්ධනය වේ. දෙවියන්ගේ ආයුධ පවතින්නේ මනුෂ්‍යයන් විසින් දෙනු ලබන පුණ්‍ය මහිමයෙන් බව බොද්ධ ඉගැන්වීමයි. ඒ අනුව දෙවියන්ගේ පැවැත්ම තව තවත් ක්‍රියාත්මක වීම එක් ක්‍රියාවකි. අනෙක් ක්‍රියාව වන්නේ දෙවියන් වහන්සේගේ කීර්තිය ලොව පුරා විශේෂයෙන්ම දරුවන් නොමැති කාන්තාවන් අතරේ හා ඔවුන්ගේ මවුපරුන් හා යෙහෙළියන් අතරේ පැතිර යාමයි. මේ අනුව එකම පද්‍යයෙන් එකම විට ගුණයත්, ක්‍රියාවත් එකට බැඳෙමින් ක්‍රියාත්මකවීම සහකියමන් අලංකාරයේ ස්වභාවයයි.

යම් ක්‍රියාවක් පළමුව සිදුකර හෝ සිදුවී අවසන්වූ පසු ඒ ක්‍රියාවේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ලැබෙන යහපත් හෝ අයහපත් විපාකය හෙවත් ඵලය එකම පද්‍යයකින් හෝ එකම නිර්මාණයකින් පැවසීම නිදසුන් හෙවත් නිදර්ශනාලංකාරයයි (සිරිපාල, 2020: 152). සැලලිහිණි කතුවරයා මෙම අලංකාරය 104 වැනි පද්‍යයට යොදාගෙන තිබේ. පද්‍යයේ පළමුවෙන්ම සිදු වන ක්‍රියාව වන්නේ විහිඹණ දෙවියන් රත්නාවලී නම් සුන්දර බිසවට දරුවකු ලබාදීමයි. එය සිදු කරන්නේ තමන්ගේ දිවැස් බලය හා මහත්වූ කරුණාව පෙරටු කරගෙනය. දරුවකු ලබාදීමේ ප්‍රතිඵලය වන්නේ ඒ දරුවා පළමුවැනි පරාක්‍රමබාහු රජු නමින් ලංකාවට අධිපති වීමයි; එනම් රජවීමයි. මේ අනුව

පළමුව ක්‍රියාවත් අනතුරුව එහි ඵලයත් මේ පද්‍යයෙන් පෙනේ. එය නිදර්ශනාලංකාරයයි. නිදසුන් සඳහා යොදාගත් සැලලිහිණි පද්‍යය මෙසේ සඳහන් කළ හැකිය.

බිසොවට පළමු රත්නාවලි නම් සොඳුරු

සහතුව දෙවු වී හිමි දිවැසින් කුලුණු පිරු

මෙකලට ඉසුරු වී පැරකුම් රජ කුමරු

පළකොට කිමෙක ඔබ සොඳ තෙද බල මහරු (සේනානායක, 2018: 219)

කිසියම් අයකුගේ හෝ කිසියම් දෙයක හෝ යම් ගුණයක් හේතු කරගෙන එය මහ උතුමකුට හෝ මහත්වූ දෙයකට හෝ සම කොට දක්වනොත් එය සමයෝ හෙවත් තුල්‍යයෝගිතාලංකාරය නමින් හඳුන්වයි (සිරිපාල, 2020:148). යමෙකුගේ ගුණ හෝ යම් වස්තුවක ලක්ෂණ හෝ තුල්‍යය කොට ඒවා ඉක්මවා වර්ණනාවට ලක්වන දෙය උසස් කොට පෙන්වීම මේ අලංකාරයේ ප්‍රධාන ලක්ෂණයයි. තුල්‍යයකට වඩා මෙයින් මතු කරන්නේ සමානත්වයක් බව ඇතැමෙකුගේ අදහසයි (සම්පත්, 2016: 303). සැලලිහිණි කතුවරයා 90 වැනි පද්‍යයේදී පමණක් මේ අලංකාරය භාවිතකර තබේ. අලංකාරය විමර්ශනයට පූර්වයෙන් පද්‍යය කියවා අවබෝධ කරගැනීම වැදගත් වේ.

ලෙව් හට තමන් නම කිව රිසි දෙන විසිනි

දෙව් තුරු සුරබි සුරමිණි සරි ද කෙලෙසිනි

පව් රෝ දුකුදු දුර ලන පොකුරම හසිනි

දෙව් වෙද ඇසෙන පමණකි වියතුන් බසිනි (සේනානායක, 2018: 197)

විහිෂණ දෙවියන් වර්ණනා කිරීමේදී ඔහුගේ ගුණ දෙකක් මතු කරයි. කැමැති කැමැති වස්තු දීමේ හැකියාව එකෙකි. අනෙක් ගුණය වන්නේ රෝග සුවකිරීමයි. විහිෂණ දෙවියන්ට අදත් පූජා පවත්වමින් මිනිසුන් ඉල්ලා සිටින්නේ යම් වස්තුවක් ලැබීම හෝ ඇතිවී තිබෙන රෝග සුව කිරීමකි. සැලලිහිණි සංදේශය රචනා වන සමයේත් සමාජයේ මෙම ලක්ෂණය මුල්බැස ගෙන තිබුණු බවත්, ඒ වෙනුවෙන් දෙවියන්ට පුද පූජා පැවැත්වූ බවත්, කතුවරයාත් විහිෂණ දෙවියන් දැඩිව විශ්වාස කළ බවත් පද්‍යයෙන් ඉඟි කරයි. කැමැති කැමැති වස්තු දීමේ හැකියාවෙන් යුක්ත ලෝකයේ සිටින ඉහළම තැනැත්තන් මෙන්ම වස්තූන් සමඟ විහිෂණ දෙවියන් හා තුල්‍යය කිරීමේදී (සසඳා බැලීමේදී) එයින් උසස් තත්ත්වයෙන් සිටින්නේ මේ දිව්‍ය රාජයාම බව පවසයි. කැමැති කැමැති වස්තු දීමට ලෝකයේ ප්‍රසිද්ධම එමෙන්ම එම හැකියාවෙන් යුක්ත වස්තූන් යැයි සැලකෙන්නේ දෙව්ලොව ඇතැයි සැලකෙන දිව්‍ය වෘක්ෂයන්, සුරහිඳිබිඳුන්, වින්තාමාණිකායන්ය. එහෙත් මේ විහිෂණ දෙවියන් හා තුල්‍යය කර බැලීමෙන් ඒ වස්තූන් තුනට විහිෂණ දෙවියන් අහිභවා සිටීමට නොහැකිය. එයට හේතුව වන්නේ ඉහත වස්තූන් තුනම සිදු කරන්නේ දෙවියන්ට අවශ්‍ය කැමැති කැමැති දේ දීම පමණි. එහෙත් විහිෂණ දෙවියන් දෙවියන්ටත්, මිනිසුන්ටත් කැමැති කැමැති වස්තු ලබා දෙයි. එම තුල්‍යයෙන් විහිෂණ දෙවියන් උසස් තත්ත්වයෙන් තැබිය හැකි බව පවසයි; සම කළ නොහැකි බව කියයි. දෙවැනි ගුණය වන්නේ රෝග සුවකිරීමේ හැකියාවයි. දෙව් ලොව දිව්‍ය වෛද්‍යවරයෙක් ඇත. ඔහුගේ නම පවා ඇසෙන්නේ උගතුන්ගේ සාකච්ඡාවලදී පමණි. විහිෂණ දෙවියන් හා දිව්‍ය වෛද්‍යවරයා තුල්‍යය කිරීමේදී ජයග්‍රහණයම හිමි වන්නේ විහිෂණ දෙවියන්ටය. එයට හේතුව විහිෂණ යන නාමය ඇසූ පමණින් වා, පිත්, සෙම් යන තුන් දොස් කිපීමෙන් හෝ පූර්ව පාප කර්මයන්ගේ විපාකයකින් හෝ සෑදෙන ඕනෑම රෝගයක් වැළඳුණු පුද්ගලයකුට එම රෝගයේ සලකුණක්වත් ඉතිරි නොකොට සුවපත්භාවය ලබාදීමේ හැකියාවක් ඇති බැවිනි. එහෙත් දිව්‍ය වෛද්‍යවරයාට සුව කළ හැක්කේ වා, පිත්, සෙම් ආදී රෝග පමණක් බවත්, පූර්ව පාප කර්මයන්ගෙන් වූණු රෝග සුවකිරීමට

නොහැකි බවත් පවසයි. ඒ නිසා දිව්‍ය වෛද්‍යවරයා හා කුලනයකිරීමේදී විභිෂණ දෙවියන් එයින්ද උසස් තත්ත්වයෙන් සිටියි. මෙලෙස ලෝකයේ උසස්ම යැයි සැලකෙන වස්තූන් හෝ සත්ත්වයන් හෝ සසඳා එයින් ප්‍රමුඛ වන බව පැවසීම සමයෝ අලංකාරයෙන් සිදු වේ. සැලලිහිණි කතුවරයා සමයෝ අලංකාරය යෙදිය යුතු සුදුසුම ස්ථානය කුමක් දැයි හඳුනාගෙන ක්‍රියාත්මක වී ඇත.

අභිමත පුද්ගලයකුට හෝ සත්ත්වයකුට හෝ යම් දෙයකට හෝ නිරෝගී සුවය, දීර්ඝායුෂ, ජයග්‍රහණය, සමෘද්ධිමත් බව, පැවැත්ම ආදිය සලකා ආශීර්වාදය හෝ ආරක්ෂාව හෝ ආදරයෙන් ප්‍රාර්ථනාකිරීම ආසී හෙවත් ආශීර්වාදාලංකාරය නමින් හඳුන්වයි (සිරිපාල, 2020: 154). සැලලිහිණි කතුවරයා 01 පද්‍යය, 94 පද්‍යය, 103 පද්‍යය, 108 පද්‍යය ආසී අලංකාරයෙන් සරසා තිබේ. 94 පද්‍යයෙන් මේ අලංකාරය විමසා බලමු. 'විඛිසණ නම් සුරවර දෙසැර' යනුවෙන් පද්‍යයේ සිවුවැනි පාදයේදී විභිෂණ දෙවියන්ට ආශීර්වාද සලසයි. මේ ලක්ෂණය පැවසීමට පෙර තවදුරටත් දෙවියන්ගේ හැකියාවන් දක්වමින් ඒවා තවතවත් ආරක්ෂාවීමටත්, වර්ධනයවීමටත් ආශීර්වාද කරයි. මෙහිදී රචකයා දෙවියන්ගේ ස්ථිරසාර ගුණය මහාමේරු පර්වතයට සමාන කරයි. මේ දෙවියන් වහන්සේ කිසිම අවස්ථාවක කිසිව හේතුවක් නිසා නොසැලෙන බවත් එය එසේම පවත්වාගෙන යාමට හැකි වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරයි. අවශ්‍ය තැන්වලදී තමන්ගේ බලය, ශක්තිය, තේජස සුර්යා මෙන් ප්‍රදර්ශනය කරන බවත් එය අඩුකර නොගෙන දිගටම පවත්වාගෙන යාමට හැකිවේවායිද ප්‍රාර්ථනා කරයි. අවශ්‍ය තැන්වලදී හිත උණුවන ස්වභාවයෙන් යුක්ත බවත්, සෞම්‍ය ගුණය රැඳී ඇති බවත් එම ගුණයන් දිගටම පවත්වා ගන්නා ලෙසත් පවසයි. ගාමිහීර ගුණයෙන් මහ මුහුදේ ගැඹුර හා සමාන බවත්, ශරීර කාන්තියෙන් අහස මෙන් බවත්, ප්‍රඥාවෙන් බෘහස්පති වැනි බවත් පවසා එම ගුණ තවදුරටත් පවත්වා ගැනීමටත්, වර්ධනය කරගැනීමටත් හැකිවේවායි ප්‍රාර්ථනා කරයි. පද්‍යය අවසානයේදී බොහෝ කලක් යෙහෙන් දීර්ඝායුෂ සහිතව ජීවත්වේවා'යිද ආශීර්වාද ප්‍රාර්ථනා කරයි. සැලලිහිණි කතුවරයා කෘතිය සාර්ථක කරගැනීමට මේ අපූර්ව අලංකාරයද යොදාගෙන ඇත. උදාහරණ පද්‍යය මෙසේ සඳහන් කළ හැකිය.

තර සර සුනෙර තද තෙද දිමුතු	දියවුර
පුවතර ගැඹර සමුදුර කැලුම	නිලඹර
සොම්බර පවර නිසයුර නුවණ	සුරගුර

සුරවර දෙසැර විඛිසණ නම් කැලණි පුර (සේනානායක, 2018: 204)

3. සමාලෝචනය

කොටගමුවේ රාහුල හිමි සැලලිහිණි සංදේශයේ පද්‍යවලට අලංකාර දහතුනක් (13) යොදාගෙන තිබේ. මේවා ප්‍රශස්ත මට්ටමේ පද්‍ය රචනය. සිවුපද පද්‍යයට අලංකාර රසවත්ව යොදාගන්නේ කෙසේද? යන්න උගන්වන පාඩමක් බඳුය. සැලලිහිණි සංදේශය අධ්‍යයනය කිරීමෙන් එහි ඇතුළත් අලංකාර සියල්ලම හඳුනාගැනීමට මෙහිදී හැකියාව ලැබුණි. බහුලව භාවිත කර ඇත්තේ ස්වභාවෝක්ති අලංකාරය, උපමා අලංකාරය සහ රූපකාලංකාරයයි. මෙයට අමතරව තම අදහස් රසවත්ව පද්‍යයට එකතු කිරීමට අතිශයෝක්තියාලංකාරය, උත්ප්‍රේක්ෂාලංකාරය, 'පිය' අලංකාරය, උදාත්තාලංකාර, සමාසෝක්තියාලංකාරය, උෞර්ස්වී අලංකාරය, ශ්ලේෂ අලංකාරය, සහෝක්ති අලංකාරය, නිදර්ශනාලංකාරය සහ ආශීර්වාදාලංකාරය භාවිත කර තිබේ. කාව්‍යාදර්ශය හා සියබස්ලකරය ආදී අලංකාර ශාස්ත්‍රය උගන්වන කෘතීවල ඇතුළත් නියමයන් අනුව අලංකාර යොදාගෙන තිබේ. ආධුනික පද්‍ය රචකයන්ටත්, අලංකාර ශාස්ත්‍රය අධ්‍යයනය කරන අයටත් සැලලිහිණි සංදේශයේ පද්‍ය රචනා අතිශය උපකාරීවනු ඇත.

පරිශීලිත මූලාශ්‍රය

- ඉන්දික සම්පත්, බිහේෂ් හෙ.ව. (2026). *සියබස්ලකර අර්ථ දීපනි*. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.
- ගුණසේකර, බන්දුසේන. (2013). *කෝට්ටේ යුගයේ සංදේශ කාව්‍ය*. කොළඹ: සංස්කෘතික කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව.
- ජයසේකර, මාලා වසන්ති. (2018). *කෝට්ටේ යුගයේ සන්දේශ කාව්‍ය හා නොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල හිමියෝ*. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.
- ද තාබෘ, විවිසන්. (සංස්.), (2015). *සැළලිහිණි සංදේශ*. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.
- පුස්සැල්ල, පී.එන්., (2009). *සිංහල සංදේශ කාව්‍ය*. දන්කොටුව: වාසනා ප්‍රකාශකයෝ.
- පේමරතන, වැලිවිටියේ සහ දේවානන්ද හල්ගස්තොට, (සංස්.), (2001). *කාව්‍යාදර්ශය*. කොළඹ: සමයවර්ධන පොත් ප්‍රකාශකයෝ.
- මුනිදාස, කුමාරතුංග. (1946). *සැළලිහිණි විවරණය*. කොළඹ: ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම.
- විජයතුංග, හරිශ්චන්ද්‍ර. (2017) *ප්‍රායෝගික සිංහල ශබ්දකෝෂය*. මරදාන: ඇස්.ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.
- විජිතධම්ම හිමි, මැදගම්පිටියේ හා තවත් අය. (2024). *ඡන්දෝලංකාර*. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.
- විතානගේ, සිරිසේන. (2015). *සංදේශ විවරණය*. බත්තරමුල්ල: සමීර ප්‍රකාශන.
- සිරිපාල, නෝමන්. (සංස්.), (2020). *සියබස්ලකර*. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.
- සේනානායක, ජී.එස්.බී., (සංස්.), (2018). *සැළලිහිණි සංදේශය*. කොළඹ: ප්‍රදීප ප්‍රකාශකයෝ.